

Pastoralis Sollicitvdinis, Sive De Officio, Et Potestate Episcopi

Tripartita Descriptio. Cvivs Pars Prima Episcoporum institutionem, ...
Secvnda Quicquid ad Episcopi est potestatem, ... Tertia Quod ad casuum
reseruationem, ... Methodo Noua, & expedita complectitur

Quæ omnia ad praxim vtriusque fori, interioris scilicet, & exterioris, & ad
iurisdictionis explicationem exigenda continet

Barbosa, Agostinho

Parisiis, M.DC.XXV.

Episcopvs Pias Defvntorum voluntates quando poßit commutare?
Allegatio LXXIII [i. e. LXXXIII.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98639](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98639)

ff. de fideicommiſſ. libert. cum ſimilibus, in quibus iuribus habetur reddere rationem duo continere, ſcilicet, computum dare, & reliqua reſtituere; nam non cenſentur reddidit rationes, niſi fiat reſtitutio reliquorum, & ſoluantur debita, *Menoch. de arbit. cauſa* 209. numero 21. & parum operaretur viſitatio, niſi poſſet Episcopuſ compellere ad executionem, *Ioan. Mohach. & Archidiacon. in cap. 1. §. ſane, de cenſibus, in 6.*

34 Octauo inferitur poſſe Episcopuſ compellere Regulares, ſiue Religioſos exemptos ad reddendam coram ſegete executionis rationem, ac eos punire ſi male geſſerint, vt probat *Clem. 1. de teſtament. reſoluunt Angel. in ſumm. verbo executor, numero 20. Ioan. Andr. in addit. ad ſpecul. tit. de inſtrument. edition. §. nunc aliqua, verſ. ſed an ſimplex commiſſarius, numero 45. Marta Piſana deciſ. 3. Ioan. Franc. Pautin. tract. de viſitat. quaſt. 5. ſecunda partis, numero 92. & de officio, & poteſtate Capit. ſede vacante, part. 1. princip. quaſt. 8. numer. 5. & parte ſecunda princip. quaſtione ſeptima numero 6. Fum. verbo executor, numero 14. Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, part. 4. quaſtione. 49. Campan. in diuerſ. iuris Canonici, rubr. 12. capit. 13. numero 130. Sbroz. de vicario Episcopali libr. 2. quaſtione. quinquageſim. ſecund. Fr. Emman. quaſt. Regular. tomo 3. quaſtione. 70. artic. 5. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. collect. 503. verſ. & primo, & in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 547. n. 7.*

35 Poteſtas hæc compellendi Religioſos piam voluntatum executores ad reddendas rationes tranſit ad Capitulum ſede vacante, *Pautin. de poteſtate Capituli ſede vacante, part. 2. quaſt. 7. numero ſexto, quem reſert, & ſequitur Azor. inſtitut. moral. parte ſecund. libro tertio capit. 39. ſub quaſt. 6.*

36 An & quando Regulares poſſint eſſe teſtamentorum executores? diſſerunt *Conar. in capit. ſua, numero 1. ad med. de teſtament. Cenall. commun. contra communes, quaſt. 88. in fine, Fr. Emman. d. quaſt. 70. artic. 1. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſium cap. 123. numero 25. & ſequen. Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſ. vigefim. octau. princip. numero 35. Martin. Carrill. en la explicacion de la bulla de los deſunſtos parte ſecund. capit. 14. numero 7. Campan. loco proxime citato.*

37 Fabrica Eccleſiæ trahit laicum reum ad forum eccleſiaſticum, *Menoch. conſil. 322. num. decim. quart. quia ratio ſumptuum fabricæ cuiuſcunque Eccleſiæ eſt reddenda Episcopis Ordinarijs, niſi in inſtitutione eiufdem Eccleſiæ fabricæ aliter ſtatutum ſit.*

38 Quoad reddendam rationem adminiſtrationis fabricæ Eccleſiæ Cathedralis Ordinario/niſi conſtet ex inſtitutis, & ordinationibus eius non poſſe Ordinariuſ ſe intromittere tenentur Capitulum, & Canonici eam reddere, *Armen. d. numero 78. ubi numero 79. addit Ordinariuſ habere votum in abſoluendo, vel condemnando, adminiſtratores piorum locorum, ſicut ceteros deputatos, & eius votum eſſe annumerandum cum alijs, itaut maior pars votorum abſoluat, vel condemnnet.*

39 Si quis adminiſtrator piorum locorum videns ſe conſtrictuſ ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis appellaret, licet admittatur appellatio, non propter hoc impeditur, aut ſuſpenditur executio, ita ſacram Congregat. cenſuiſ-

ſe reſert praxiſ Episcopali. p. 1. verbo hoſpitale, §. 3. verſ. ſexto.

40 Episcopuſ pluries in anno poterit adminiſtrationis rationes exigere, quando illi conſtituerit dolose, vel cum errore redditas fuiſſe, aut quando redditio non fuit finalis, & plena cum reſtitutione reliquorum *Aloyſ. Ricci. d. collect. 714. & in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 534. in 2. edit. Stephan. Gratian. Marchia deciſ. 188.*

S V M M A R I V M.

- 1 Papa ſolus pias deſunctorum voluntates commutare poteſt.
- 2 Inferior nullus gerere poteſt illa, qua ſupremo Principi reſtruantur.
- 3 Commutandi ultimas deſunctorum voluntates nullam habet Episcopuſ poteſtatem.
- 4 Onus capellæ inuinctuſ, quod vel ex reddituum diminutione vel ex alia cauſa adimpleri non poteſt, per Episcopuſ diminui valet.
- 5 Deſunctorum ultimas voluntates concurrente iuſta & rationabili cauſa, poteſt Episcopuſ cum heredis conſenſu tanquam ſedis Apoſt. delegatus commutare.
- 6 Legatum quodcunque pium ad certum uſum relictuſ, in aliuſ pium Episcopuſ commutare poteſt, ob cauſam, que ſuo iudicio videatur iuſta cum heredis conſenſu.
- 7 Pecunia ad aliquem uſum legata ſi ad illum non ſufficiat, poteſt per Episcopuſ in aliuſ conuerti.
- 8 Legatus uſus quando non poteſt adimpleri, in aliuſ pium per Episcopuſ commutari poteſt.
- 9 Legata res, que pro uſu deſtinato impeditur iuriſ, vel facti deſeruire non poteſt, auctoritate Episcopali in aliuſ pium uſus commutari valet.
- 10 Monafteriuſ, quod in certo loco teſtatoris iuſta conſtrui non poteſt, ex auctoritate Episcopali alibi conſtrui valet.
- 11 Legatum factuſ pro conſtruendo monafterio in loco cepeſtri, quod conſtrui prohibet concil. Trid. poterit Episcopuſ commutare.
- 12 Legatum quando eſſet factuſ ad aliquem uſum non ita neceſſariuſ, poteſt per Episcopuſ in aliuſ pium magis neceſſariuſ commutari.
- 13 Legatum factuſ Eccleſiæ pro fabrica & ornamentis, quibus non indiget, poteſt commutari de conſenſu Episcopali in aliuſ fructuoſuſ & conſimileſ pium uſum.
- 14 Redituſ alicuius capellæ pro Miſſis celebrandis deputatus, in paramentorum emptionem pro una vice conuerti poteſt Episcopuſ.
- 15 Qualitates in fundacione beneficiorum appoſitas nec de conſenſu patroni Episcopuſ tollere poteſt.
- 16 Legatum ubi noſpiciat certam perſonam, & cauſam, non poteſt per Episcopuſ commutari.
- 17 Eleemoſina inter pauperes diſtribuida prius debent dari illis, qui ſunt de ſanguine, & diſtribuida inter pauperiores, & mobiles, & uni omnes concedenda non ſunt, & num. 18. 19.
- 20 Legatum factuſ pauperibus concurrentibus ad partem teſtatoris, non poteſt diſtribui pauperibus infirmis in hoſpitalibus.
- 21 Deputatus ad certa bona diſtribuenda inter pauperes, poteſt eligere pauperes ſibi conuinctos, & ſe ipſum uti pauperem, ſi egeat, ac filios ſuos pauperes ſi fraude ceſſante, & num. 22. & 23.

24. Spiritus filius testatoris eligi non potest ab executore, cui eligendi pauperes commissi est potestas.

25. Prior Fratrum Predicatorum si illi electi pauperum commissi sit, potest eligere Fratres suos, quamvis ipsi filij sint spirij.

26. Testator quando mandat bona sua distribui in virgines mandandas, non poterint executores, ea erogare in virgines ingrediens monasterium.

27. Legatum quando relinquitur alicui persone determinata, ut matrimonium ineat, fere certum est deberi si religionem ingrediatur.

28. Legatum relictum sub hac forma, lego tibi mille scilicet, centum vero si religionem ingrediarius, an mille debeantur monasterio ostenditur.

EPISCOPVS PIAS DEFVN-

Etorum voluntates quando possit commutare?

ALLEGATIO LXXXIII.

I. CUM soli Romano Pontif. pias defunctorum voluntates commutare liceat Clem. quia contingit, de relig. domib. ibi, salua quidem Sedis Apostolicæ auctoritate, Trinquet. de priuilegiis pias causas, prinil. 135. Pinel. in rub. C. de resec. vend. p. 1. c. 2. numero 19. Perez tit. 2. lib. 5. Ordin. pag. 72. Nau. consil. 2. numero 6. in antiq. & consil. 15. in nouis. sub tit. de rebus Ecclesiæ non alien. Sayr. in floribus decif. sub eodem tit. decif. 2. prope finem, Marc. Anton. Genues. in praxi Archiepisc. cap. 19. numero 1. Henric. in summ. libr. 7. cap. 37. §. 2. littera F. & lib. 9. cap. 22. §. 6. littera M. Mench. illust. cap. 25. numero 26. cum seq. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæstion. 125. artic. 9. Fr. Ludovic. Beja respons. casuum consilien. part. 4. casu 22. Jacob. de Grass. de arbitrar. Confessorum, lib. 2. cap. 69. numero 1. Cened. practico. quæst. libr. 1. quæst. 35. numero 12. Melch. Phœbus Lusitania decif. 47. numero 2. cum sequentibus, tomo 1.

2. Et nullus inferior possit gerere illa quæ supremo Principi referuntur, cap. quod translationem, 4. ubi glof. recepta. de officio leg. cap. maiores, 3. in princip. de baptismo.

3. Ideo Episcopus, nullam habet potestatem commutandi defuncti voluntatem, arg. d. c. tua, dum ibi deciditur Episcopi munus esse executores compellere ad obseruandam exactissime defuncti voluntatem, ut sic minime valeant mutare, ut in simili argumentatur Gam. Lusitania decif. 288. numero 4. in princip. quare Episcopus voluntatem defuncti non possit commutare tenent Abb. numero 4. & Consil. 7. in d. cap. tua Molin. de iustit. tractatu 2. disp. 249. colum. 3. Mench. de successione, §. 7. numero 21. Pinel. part. 1. rubr. de resecind. vendit. cap. 2. numero 19. quamuis commutatio fieret in melius etiam de consensu hæredum, secundum Lap. Imol. Bonif. & alios in d. Clem. quia contingit, quos refert Marc. Anton. Genues. d. ca. 19. numero 1. Non obstant d. capit. nos quidem, ibi, & alibi placeat, quæ verba manifeste demonstrant posse Episcopum commutare in alium locum diuersum opus à testatore iniunctum, & l. legatum, 16. ad fin. ibi, in quam rem conuerti debeat, ff. de usufruct. legato, quia responderetur facillime iura hæc procedere, ubi voluntas testatoris impleri non potest, vel de facto, ut in d. cap. nos quidem, vel de iure,

ut in d. l. legatum, ibi, non licet, & ita in effectu respondet Conar. in d. cap. tua, numero 7. qui recte aduertit data maxima difficultate circa adimplendam defuncti voluntatem, quæ non facile moram patitur, licite ab Episcopo commutari, argumen. text. quem post alios expendit in d. l. ult. d. §. non facile, ff. de operibus publ. Mench. d. numero 21. Si vero ulterius urgeas, quod ubi voluntas testatoris adimpleri non potest, legatum redditur caducum, vel habetur pro non scripto, & ideo conuertitur in utilitatem hæredis, vel grauati, l. unica, §. in primo, C. de caducis tollen. Vnde Episcopus non poterat cogere cum hæredis præiudicio, ut in alio loco monasterium fabricaretur: respondendum erit cum glof. in d. cap. nos quidem, verbo in loco, & cum Abb. nu. 13. Conar. ult. Trinquet. de priuilegiis pias causas, prinil. 38. non obstante mutatione loci legatum neque fieri caducum, neque haberi pro non scripto, idque fauore pias causas.

4. Quid autem dicendum eo casu, quo onus capellæ iniunctum, vel ex redditum diminutione, vel ex alia causa adimpleri non possit, utrum potest Episcopus tale onus diminui valeat? affirmatiue resolue cum Felino in cap. cum accessissent, numero 19. in fine, de constitut. optime Roch. de iure patronat. verbo pro eo quod, qu. 15. numer. 33. quidem vide ad hoc, ut huiusmodi commutationes fieri nequeant per solum Episcopum, sed infimul cum hærede, vel executore propter verba d. capit. nos quidem, ibi, tecum, &c.

5. Concurrere igitur iusta & rationabili causa Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ delegatus vltimas defunctorum voluntates commutare potest, ut disponit Concil. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 6. & sess. 25. cap. 4. Mandos. de signatura gratie rubr. commutatio vltimæ voluntatis, Rot. Roman. decif. 1122. part. 3. lib. 3. in nouiss. Mari. Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. fin. casu 40. in fine, Mench. Ludon. Beja, & Jacob. de Grass. dictis locis. Item etiam potest ob causam, quæ suo iudicio videatur iusta, legatum quodcumque pium ad certum usum relictum, in alium pium commutare, quamuis tale legatum de iure, & facto valeat adimpleri, docet siluest. verbo legatum, 4. quæst. 12. quem refert, & sequitur Fr. Ludovic. Beja d. casu vlt. gesim. secund.

6. Dubitari tamen potest, an Episcopus possit hæc commutationem solus facere: In qua quæst. tenent Doctores requiri hæredis consensum ex d. c. nos quidem, ibi, tecum, ubi Abb. Petr. de pbal. de Canon. Episcop. in 7. cap. principali. Si tamen hæres nollet consentire posset solus Episcopus, Felin. in c. cum accessissent, de constitut. quem ita intelligit Roch. de iure patron. in verbo pro eo, dicit etiam Petr. de pbal. quod item requiritur consensus Ecclesiæ cui legatur ex l. legatum, ff. de usufr. leg. & l. legatum, ff. de administr. rerum ad eum pertinet. Et licet Ecclesia, nec hæres vellet consentire, Episcopus solus id exequetur ex Bartol. in d. l. legatum, ff. de usufr. leg. per l. 1. c. de nupt. Si hæres contradicat, & Ecclesia consentiat Episcopo commutare volenti, præualebit consensus Ecclesiæ ad tuendam voluntatem defuncti, d. l. legatum, ff. de administr. rerum, ita Petr. de pbal. d. loco, quem refert Marc. Anton. Genues. d. cap. 19. a n. 3.

7. Inter iustas causas, ob quas Episcopus vltimas defunctorum voluntates commutare valet, illa prima est, quando pecunia legata ad aliquem usum non sufficeret, quia tunc in alium per Episcopum conuerti potest, Rotin. decif. 91. quem refert A-

loys. Ricc. in collect. decis. parte 3. collect. 558. vers. tertia causa.

8 Secunda causa est, quando usus legatus non potest adimpleri, tunc enim Episcopus poterit commutare quacunque legata pia in alios pios usus, *Guid. Pap. decis. 556. quem refert Aloys. Ricc. d. collect. 558. vers. prima.*

9 Vel si res legata non possit deferuire pro usu destinato, impedimento iuris, vel facti, quia tunc potest fieri commutatio in alios pios usus auctoritate Episcopi, ita *Card. Imol. Bonif. & alij in dicta Clemen. quia contingit, Innocent. Imol. Abb. in cap. nos quidem, per illum text. de testamen. Petr. de vbaldis de canon. Episcop. in septimo cap. principali, Socin. de oblat. libr. 9. quæst. penult. Circa quæ impedimenta notandum duxit Marc. Anton. Genues. d. cap. 19. num. 2. quod si impedimentum facti est temporale, & speratur remotio impedimenti, vt si testator legauit pro succursu Terræ Sanctæ, nec potest iri propter impedimentum facti, debet expectari tempus commodum, vt in c. non est, & in cap. quod super his, de voto. Petr. de vbaldis vbi supra. Quod vero ad impedimentum iuris idem Petr. de vbaldis distinguit, quod si legatum est factum Ecclesiæ ad usus honestos, quod de iure adimpleri potest, tunc fit commutatio; aut ad usus inhonestos vt si relinquatur, vt in ea fiant ludj theatrales, qui prohibentur in capit. cum decorem, de vita, & honestate clericorum, tunc legatum est inutile, & non fit commutatio, l. filius, ff. de cond. instit. Bart. in l. 1. ff. eod. tit.*

10 Tertia causa est, si monasterium in certo loco testatoris iussu construi non potest, quia tunc Episcopus, vt alibi cõstruatur efficere potest, *Alex. cons. 73. volum. 7. colum. 1. quem refert Gumbarus, de officio Legati lib. 6. a numer. 123. Farin. Rotæ Roman. decis. 126. in nouiss. quem refert Aloys. Ricc. in d. collect. 558. in fine.*

11 Sic etiam legatum factum pro construendo monasterio in loco campestri, quod construi prohibet *Concil. Trid. poterit Episcopus commutare Alex. Raud. Pisan. decis. 44. quem refert Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 4. coll. 1270. ver. limita tertio.*

12 Quarta causa est, quando legatum esset factum ad vnum usum non ita necessarium, puta ad pingendam Ecclesiæ, quæ minatur ruinam, quia tunc Episcopus poterit pecuniam ad picturam nostram ita necessariò destinatam, in alium pium usum magis eidem Ecclesiæ necessarium commutare, *Aloys. Ricc. dict. collect. 1270. vers. limita sexto, Marc. Anton. Genues. in praxi Neapol. capit. 19. in nouiss.*

13 Sic etiam legatum factum Ecclesiæ pro fabrica, & ornamentis, quibus non indiget, potest commutari de consensu Episcopi in alium fructuosum, & vtilem consumilem usum ex grauissima causa, & præsumpta mente testatoris vero similiter inclusa, ita *Marc. Anton. Genues. in practicabil. Eccles. quæst. 213. per totam, & d. e. 19. n. 6.*

14 Quinta causa est, vt Episcopus redditus alicuius capellæ pro Missis celebrandis deputatos in paramentorum emptionem pro vna vice tantum conuertere possit, *Aloys. Ricc. d. collect. 558. vers. Quinta.* Sic etiam poterit Episcopus pro vna vice tantum de consensu patroni instituere ad beneficium patronatus non habentem requisita per fundatorem in limine foundationis posita, ita *Crescent. decis. 1. & 7. de iure patron. quem refert Aloys. Ricc. d. collect. 1270. limita 1. Hodie tamè hoc non procedit,*

quia *Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 5. contra rium disponit, dicens Episcopum non posse tollere qualitates in beneficiorum fundacione appositas, nec etiam de consensu patroni, vt censuit sacra Congregatio, & late agit Nicol. Garcia de benefic. par. 7. c. 1. n. 107. cum seqq.*

16 Sexta causa est, vbi legatum non respicit certam personam, & causam, *Guid. Pap. decis. 556. quem refert Aloys. Ricc. d. collect. 1270. vers. 4.*

17 Deputatis ad certa bona distribuenda inter pauperes aliqua aduertendum duxi, & imprimis quod huiusmodi elemosinæ prius debent dari illis, qui sunt de sanguine *Menoch. cons. 321. num. 5. & de præsumpt. l. 4. q. 125. n. 13.*

18 Et distribuenda inter pauperiores, & nobiles, *surd. de aliment. tit. 1. quæst. 93. numero 20. cum sequentibus.*

19 Et vni omnes concedendæ non sunt elemosinæ, si in pauperes distribui mandentur, *Bart. in l. 1. ff. optio leg. Aules ad cap. 2. Prætorum verbo nunguno, numero 3. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 3. collect. 522. Menoch. dicta quæstio. 125. numero 20. Petr. Magdalen. de numero testium in testam. requis. p. 2. cap. 2. a numero 43. Fini. tom. 2. communium opinionum lib. 6. tit. 26. num. 99. pag. 148. Cened. practicæ & canon. qu. lib. 1. quæst. 35. numero 13.*

20 Item legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam testatoris, non potest distribui pauperibus infirmis in hospitali, *Marc. Anton. Genues. in practicæ. eccles. qu. ducentesima decima quarta per totam.*

21 Item deputatus ad certa bona distribuenda inter pauperes potest eligere pauperes sibi coniunctos, *Vezin. tom. 2. commun. opin. libr. 6. tit. 21. numero 32. pag. 141. Menoch. de præsumpt. libro tertio quæstion. quinquagesim. quart. numero 3. surd. de aliment. tit. 1. q. 93. num. 5.*

22 Item potest in seipsum distribuere vti talem pauperem, si egeat *Palat. in repetit. rubr. §. 65. numero quadragesim. secund. Afflic. in capit. si inter dominum, numero 101. & 102. Si de inuestitura inter dominum & vassallum, lib. 1. fol. 97. Gregor. l. 3. verbo tuiuerit tit. 10. par. 6. Mexia in tract. tassæ panis, concl. 1. numero 49. & concl. sext. numer. 49. vers. tandem commissarius, Azueved. ad curiam Pisanam, libro secundo capit. 10. numero 5. Menoch. de præsumpt. lib. 4. quæst. 125. numero 17. Spin. in speculo testam. glof. 6. princip. numero 10. & glof. 28. numero 28. surd. de aliment. tit. 1. quæstion. 94. num. quarto Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glof. 2. num. 55. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 13. numero 9.*

23 Et potest in filios suos pauperes fraude cessante distribuere ex *Bald. in l. 1. a numero 29. Cod. de sacrosan. Eccles. Aleat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 29. n. 8. Masc. car. cõcl. 53. in 171. Cald. Pereira d. c. 13. n. 9. Gonzal. dicta glof. 2. nu. 54.*

24 Spurius filius testatoris eligi non potest ab executore, cui eligendi pauperes commissa est potestas, *Perez, tit. 35. Ordinam. pag. 154. Mex. dict. concl. 6. numero 49. Menoch. de præsumpt. lib. 4. quæstion. 96. numer. 12. surd. de aliment. tit. 1. quæst. 93. numero 5. Guier. pract. lib. 3. q. 55. num. 21. Matienf. l. 7. glof. 5. num. 2. cum sequentibus l. 8. lib. 5. noua recopil. Cald. Pereira dict. c. 13. n. 9. cum se.*

25 Si tamen electio pauperum commissa sit Priori Fratrum Prædicatorum poterit eligere Fratres suos, quamuis ipsi filij sint spurij, quia non dat eis de suo, sed de alieno, *Perez. de iure fisci li. 3. tit. 18. nu. 101. Gonzal.*

101. Gonzal. doct. glos. 2. nu. 54. D. Barb. in privatis scho-
lis ad l. si is qui, ff. de vulgari, nu. 2.

26 Quando testator mandat bona sua distribui
in virgines maritandas, non poterunt execu-
tores ea erogare in virgines ingredientibus monaste-
rium Natta conf. 296. numero 4. Roland. conf. 35. nu-
mero 16. vol. 3. Boer. decif. 3. numero 13. Cardin. Man-
tio. de conest. ultim. vol. lib. 8. titul. 5. numero 22.
Libr. 12. titul. 23. numero. 5. Simon de Pretis de in-
terpret. ultim. volunt. libr. 5. dubit. 2. numero. 77. Gaf-
par. Baeca de non meliorandis dotibus filiarum cap. 14.
numero 9. Perez l. 1. titul. 2. libr. 5. Ordin. pag. 72.
79. Jacob. de Grassis in aureis decif. p. 1. libr. 2.
cap. 59. numero 16. Matens. l. 14. glos. 1. numero 14.
titul. 4. lib. 5. noua recopil. Menoch. de presumpt. libr.
4. quest. 189. numero 95. Surd. de aliment. titul. 1.
quest. 93. a numero 35. Gutier. Canon. libr. 1. cap. 32.
numero 20. ad medium. Conf. 16. a numero 13. Sanch.
de matrim. libr. 1. disp. 33. a numero 31. Mol. de iustit.
tract. 2. disp. 207. conclus. 1. Less. eod. tract. libr. 2.
cap. 18. dub. 15. Frat. Basil. de impedim. matrimony
cap. 17. §. 1. vers. ex his Cened. pract. & canon. quest.
lib. 1. quest. 35. numero 11. Garcia Masfril. Sicilia decif.
153. Perez de Lara de capellanis, & amicusarijs lib. 1.
cap. 21. numero 24.

27 Quando vero legatum relinquitur alicui per-
sonae determinatae, vt matrimonium ineat,
fere certum est deberi si religionem ingrediatur
per auct. de sanctissimis Episcopis, §. & hoc presenti
collat. 9. Cou. lib. 1. vari. cap. 9. numero 10. Emman.
Cotta in l. cum tale, §. si arbitratu, limit. 4. num. 5.
Menoi. d. lib. 4. quest. 148. a num. 13. Perez d. l. 1. vers.
legatum relictum, sanch. d. disp. 33. a num. 29.

28 Vtrum autem si legatum relinquatur sub hac
forma: lego tibi mille si nubas, centum si reli-
gionem ingrediaris, mille debeantur monasterio?
Affirmatiuam partem semper probabiliorē du-
xi, ratio quae me in eam induxit, non sumitur
ex commutatione in melius, id enim priuata
auctoritate fieri non posse in ultimis voluntati-
bus dicit Trid. sess. 25. de reformat. cap. 8. sed ex iur-
is dispositione, quod in hoc casu pro non adie-
ctis huiusmodi conditiones haberi voluit, No-
uelli. 13. de sanctiss. Episcopis cap. 37. de auct. nisi
rogati: non quidem quia ius hanc interpretatur
fuisse testatoris mentem, vt nonnulli existimant,
quomodo enim ea praesumeretur mens cum le-
get saepe etiam religionis mentione facta: sed
contra eorum voluntatem in fauorem religionis:
Verum attendendum censuerim factumne id
fuerit a testatore in odium religionis, & quasi in
penam ne ingrediatur, vel habito respectu ad
morem loci, qui fere vniuersalis est, & quanti-
tatem dotis, quae solet dari tam contrahenti
matrimonium, quam ingredienti religionem,
quae semper solet esse multo maior, quae datur
nubenti, quam ingredienti religionem, & pri-
mo casu bene poterit amplecti prima opinio vt
dentur mille tanquam quod cedat in penam ip-
sius testatoris. Secundo vero casu a testatoris
dispositione non recedendum putarem, & hoc
iudicis arbitrio decernendum; aliàs non est gra-
uandus haeres, vt subleuetur legatarius: sed quia
questio haec altiore perit indaginem, qui eam
cupit latissime examinare consulat Anton. Gabri.
libr. 4. commun. titul. de legat. concl. 2. Roland. conf.
35. vol. 3. Mich. Grassi. libr. sentent. §. legatum quest.
50. numero 12. Nicol. Moz. de contract. tract. de ma-

trim. titul. de diuisione matrimony numero 1. Ludonic.
Beia respons. casuum conscientiae p. 1. casu 44. Cache-
nan. Pedam. decif. 126. numero 6. Conar. lib. 1. vari.
cap. 19. numero 9. Capic. decif. 204. Jacob. Cacer.
libr. 1. vari. cap. 24. a numero 15. Perez l. 1. titul. 2.
libr. 1. Ordin. Cof. in l. cum tale, §. si arbitratu,
ampl. 11. numero 5. Lar. in l. si quis a liberis, §. si
quis ex his, numero 174. Menoch. de praesumpt. libr.
4. quest. 83. numero quarto & numero vigesima sex-
to in fine, & conf. 169. numero 18. Praxis episcop. p.
1. §. legatum, vers. ad quartum, Spin. in speculo te-
stam. glos. 14. princip. numero 58. Lessi. dict. dub.
15. P. Paul. Comit. respons. moral. libro sexto quest.
7. circa finem Frat. Basil. vbi supra, Marc. Anton.
Genuen. in practica. eccles. quest. 149. Fr. Emman.
quest. Regular. tom. 2. quest. 127. art. 1. Ce-
nal. commun. quest. 241. Perez de Lara dict. cap.
21. numero vigesim. quint. Galgancet. de condit. & de-
monstrat. p. 10. cap. 8. numero 44. P. Molin. de in-
stit. disp. 207. vers. dubium deinde est, Masfril. dict.
decif. 153. numero 9. Modern. de iurisdic. p. 4. casu 8.
P. Rebel. de obligat. iustit. p. 2. libr. decim. octau.
quest. 16. numero tertio. Benedic. Aegid. in repetit. l.
Titia ff. de condit. & demonstr. p. 1. numero 48. Bene-
dict. Pinel. select. iuris interpret. libr. 1. cap. 20. a
numero 29. plures doctores ex antiquioribus refert
Cened. ad Decretal. collect. 111. numero 2. & pract. ac
canon. quest. lib. 1. qu. 35. per totam.

S Y M M A R I U M.

- 1 Matrimoniales causa inter arduas numerantur.
- 2 Matrimoniales causa non per inferiores, sed ab Episco-
pistantum sunt cognoscenda.
- 3 Vicarius generalis Episcopi ex commissione generali po-
test de causis matrimonialibus cognoscere.
- 4 Capitulum Sede vacante de matrimonialibus causis
potest cognoscere, secus de causis delegatis Episcopo, aut eius
vicario.
- 5 Inferiores Episcopo possunt ex praescriptione, consuetudi-
ne, vel privilegio quærere facultatem cognoscendi de causis
matrimonialibus.
- 6 Papa causam matrimonialem potest delegare non solum
Episcopo, sed etiam inferiori.
- 7 Matrimonialis controversia si a Pone. cuiquam delegetur,
non poterit is delegatus etiam Episcopo eam subdele-
gare.
- 8 Causa matrimonialis est grauis.
- 9 Mulier in causa matrimoniali testis esse non potest.
- 10 Iuramentum in supplementum probationis cum praes-
tatur in causa matrimoniali.
- 11 Causae graues non possunt subdelegari sine magna
causa.
- 12 Causae graues, & arduae cum delegantur, censetur
electa industria persona.
- 13 Industria persona quando est electa non potest quis man-
dare alicui vices suas.
- 14 Declaratur tex. in ex litteris de integ. restit.
- 15 Causas matrimoniales quae spectant ad Episcopum iu-
re ordinario, potest ipse committere discutiendas & deci-
dendas Doctoribus, qui iura Canonum non ignorent.
- 16 Natiuitatis incidens questio in iudicio seculari here-
ditatis ad Episcopum, seu eius delegatum est remittenda.
- 17 Iudices laici omnino prohibiti, & incapaces sunt ad
cognoscendum de his, quae sine spiritualium supernatura-
lium cognitione decidi nequeunt.